

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 57 КД
Дата 15.02.23г.

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

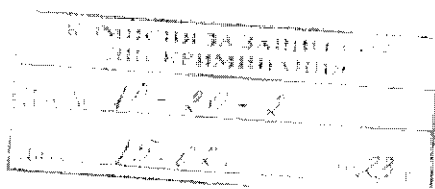
гр.София 1125, бул."Драган Цанков" 35
тел. 02 807 30 30, факс 02 870 84 48
e-mail: kzd@kzd.bg

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

COMMISSION FOR PROTECTION
AGAINST DISCRIMINATION

35, Dragan Tsankov Str., 1125 Sofia, BULGARIA
phone +359 2 807 30 30, fax +359 2 870 84 48
e-mail: kzd@kzd.bg

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
бул. „Княз Александър Дондуков” № 1,
1000 София

СТАНОВИЩЕ

НА КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА
ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

Представявана от председателя –
Доц. д-р Ана Джумалнева

По конституционно дело № 20/2022 г.

Относно: Конституционно дело № 20 от 2022 г. по искане на Омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 8, т. 3 в частта „държавните“ от Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 27.12.1995 г., изм. - ДВ, бр. 60 от 1999 г., доп., бр. 53 от 2002 г., изм., бр. 48 от 2004 г.) и допълнение към него вх. № 318КД/30.11.2022 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДНИ,

На основание чл. 18, ал. 2 от Закона за конституционен съд и чл. 20а, ал. 1 от Правилника за организация и дейност на Конституционния съд предоставям настоящото Становище относно искането за установяване на противоконституционност на чл. 8, т. 3 в частта „държавните“ от Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 27.12.1995 г., изм. - ДВ, бр. 60 от 1999 г., доп., бр. 53 от 2002 г., изм., бр. 48 от 2004 г.)

Съгласно чл. 24 от КРБ държавата създава условия за свободно развитие на науката, образованието и изкуствата и ги подпомага, а съгласно чл. 53, ал. 6 от КРБ, държавата насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация, тези разпоредби са инкорпорирани в националното законодателство с нормата на чл. 8, ал. 3 от ЗВО. Държавата реализира тези си задължения чрез изграждането и поддържането на развита мрежа от държавни висши учебни заведения и насърчаване на учащите се в тях, чрез предоставяне на различни видове по размер стимули.

Доколкото с чл. 8, т. 3 от ЗВО се въвеждат повече от едно задължение на държавата за създаване на условия за свободно развитие на висшето образование, както и условия за достъп до висше образование, следва да бъдат разглеждани поотделно субсидирането на обучението на студентите в държавните висши училища и осигуряването на стипендия за студентите при определени условия.

С нормата на чл. 53, ал. 5 от КРБ е предоставена възможността граждани и организации да създават училища при условия и по ред, определени със закон. Разпоредбата е имплементирана в ЗВО, като съгласно чл. 14 от същия частните училища се създават по искане на физически или юридически лица, а учредителите трябва да имат право на собственост върху недвижимите имоти, движимите вещи и сградния фонд, необходими за осъществяване на дейностите, които ще извършват, както и проект за финансовото осигуряване на дейностите на висшето училище. В своята същност частното обучение представлява форма на свободна стопанска инициатива и в този смисъл всички финансови задължения на частните висши училища следва да се поемат според закона от учредителите. За разлика от частните университети, държавните висши учебни заведения не извършват стопанска дейност, поради което не може да се приеме, че двата вида са в сравнимо сходно положение помежду си, от там няма как да бъде нарушен принципът на равно третиране чрез липсата на финансиране на стопанската дейност на частно юридическо лице. Частните университети имат възможността да определят собствен фонд, чрез който да подпомагат учащите се в тях студенти, като смисъла на подобна дейност е привличане на по-широк кръг лица, които да се възползват от извършваната от тях дейност.

Следва да се подчертае, че съгласно чл. 53, ал. 2 от КРБ Училищното обучение до 16-годишна възраст е задължително, но обучението във висше учебно заведение представлява свободен избор на всеки един, съобразно собствените му желания и възможности, като държавата, както вече посочихме, е осигурила възможността обучението да бъде извършено в държавен университет. Действащата нормативна уредба не ограничава избора и възможностите за образование, гарантиран е чл. 53, ал. 1 от КРБ и не следва да бъде вменено в задължение на държавата изплащане на стипендии

на студенти учащи в частни висши учебни заведения, което е вследствие личния избор на всеки един учащ.

До колкото е отправеното искане, предмет на настоящото дело, е в противоречие с чл. 6 от КРБ, то следва да се подчертае, че посочената разпоредба има за свой адресат всички граждани, но не и юридическите лица, развиващи стопанска дейност, които не се ползват със защитата на закона. Правата по чл. 6 от КРБ са застъпени в Закона за защита от дискриминация, като съгласно чл. 3, ал. 1 от същия закон защитава от дискриминация всички физически лица на територията на Република България, а съгласно чл. 3, ал.2 от същия сдружения на физически лица, както и юридически лица, се ползват от правата по този закон, когато са дискриминирани на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, по отношение на техния членски състав или на заетите в тях лица.

Действително, обучението и в държавните, и в частните университети се провежда съобразно държавни образователни изисквания и стандарти и именно във връзка с чл. 53, ал. 6, изр. 2 от КРБ държавата упражнява еднакъв контрол, както върху държавните, така и върху частните учебни заведения. Чрез Националната агенция за оценяване и акредитация периодично се проверява и оценява качеството на обучението, респективно кредитира обучението в различните професионални направления по ЗВО, като изискванията, учебните програми, учебните планове и хорарум спрямо двата вида учебни заведения са еднакви. В този смисъл студентите се обучават при едни и същи условия, получават едни и същи изпити и усилия, поради което получаването на стипендия представлява признание и стимул, по поставените изисквания са във връзка единствено с качеството на обучение и равните възможности за реализация на учащите се в тях, като не засягат свободния избор на учебно заведение.

Предвид изложеното, считаме че нормата на чл. 8, ал. 3 от ЗВО не противоречи на принципите заложи в чл. 53, ал. 6 от КРБ, като проявление на правото на образование по чл. 53, ал. 1 от КРБ, както и на чл. 6 от КРБ и принципа на равенство третиране не е нарушен и искането за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 8, т. 3 от ЗВО в частта „държавните“, следва да бъде отхвърлено.

Становището е прието на заседание на Комисията за защита от дискриминация, проведено на 14.02.2023 г., при присъстващи пет от девет члена, с пет гласа – „да“, нула гласа – „против“ и нула гласа „въздържал се“.

С уважение,

АНА ДЖУМАЛИЕВА

Председател на Комисията за защита от дискриминация